

Matteus 25

Yleistä problematiikkaa

Tämä vaikuttaa ensi näkemältä melkoisen kovalta tekstiltä. Helposti syntyy sellainen vaikutelma, että kyllä ihmisen pelastuminen tai hänen joutumisensa kadotukseen määräytyy täysin hänen omien tekojensa pohjalta. Kun monet protestanttiset kirkkokunnat tähdentävät erittäin voimakkaasti sitä, että ihminen pelastuu yksinomaan Jumalan armosta, saattaa luterilaisen kirkon jäsen, joka lukee nämä kolme vertausta, joista tämä Matteuksen luku muodostuu, tuntea olonsa tukalaksi. Soveltuvatko tämä ja edeltävät luvut yhteen Paavalin julistaman kokonaan armoon perustuvan pelastumisen kanssa?

Ongelma voidaan yrittää ratkaista parilla kolmella eri tavalla. Ehkä useammallakin, mutta kun en ole opiskellut teologiaa, niin en pysty semmoisiin finesseihin asti menemään.

Toki voidaan koettaa selvittää, ”mitä Jeesus todella sanoi”. Monet teologit ovat koettaneet jyvittää tarkasti evankeliumeissa esiintyvät Jeesuksen sanat ja selvittää, mitkä niistä ovat todellisia, historiallisia Jeesuksen sanoja ja mitkä myöhempää mytologista ainesta. Tältä pohjalta voidaan päätyä siihen, että eihän Jeesus tämmöistä ole puhunut eikä voinutkaan puhua. Teologian tohtori Kari Kuula on esittänyt, ettei ikuista kadotusta ole olemassa. Monet Uuden testamentin kohdat puhuvat hänen käsityksensä mukaan *annihilaatiosta*. Annihilaatio-oppi tarkoittaa sitä, ettei ole ikuista

rangaistusta, kadotusta, vaan ne, jotka eivät pelastu, raukeavat tyhjiin: he kuolevat lopullisesti ja lakkaavat siis olemasta. Seitsemännen päivän adventistit ovat annihilaatio-opin kannalla, ja samoin Jehovan todistajat, jotka ovat perineet mainitun opin juuri adventismista. Tosin adventistit ja Jehovan todistajat eivät muuten ole mitään lempeänsorttista joukkiota, vaan panevat laille ja sen noudattamiselle varsin paljon painoa. Jehovan todistajien opissa tuskin Jumalan armo on mitenkään ratkaisevassa asemassa.

Kari Kuula kyllä itse toteaa, että Jeesus Nasaretilainen Raamatussa uhkaa ihmisiä ikuisella kadotuksella enemmän kuin kukaan muu henkilö, jonka näkemyksiä Raamatussa selostetaan. Kuulan jostakin artikkelista sain hieman sellaisen kuvan, että hän arvelisi että mitäs sitä tuollaisen rakennustyömaan jatkän kuin Jeesuksen puheista, kyllä me modernit eksegeetit tiedämme paremmin. (Tässä syyllistyn mahdollisesti törkeäänkin liioitteluun ja vääristelyyn, mutta karrikoiden ehkä voi tällaista esittää.)

Eksegeettiseltä kannalta voidaan perustella modernia, ikuisen rangaistuksen kieltävää oppia sillä, että Matteuksen evankeliumin kirjoittaja kristittynäkin edustaa juutalaiskristillistä ajattelutapaa ja korostaa sen takia lain merkitystä voimakkaasti. Toisaalta Jeesus itse oli ajattelutavaltaan hyvin aito juutalainen, ja onkin esitetty, että ilman Paavalin toimintaa kristillinen seurakunta olisi vain yksi juutalaisuuden erityissuuntaus. Tällöin Matteuksella ei ole välttämättä ollut erityistä tarvetta ”juutalaistaa” Jeesuksen opetusta siitä, mitä se alkuaan oli.

Kriittisen teologian kannattajana en usko, että kaikki evankeliumeissa esiintyvät Jeesuksen sanat olisivat tarkalleen siinä muodossa, missä Jeesus

on ne itse lausunut. Jokaisella evankelistalla on omat erityislähteensä, eikä meidän pidä väheksyä sitä historiallista tutkimustyötä, mitä he ovat tehneet. Evankeliumithan on kirjoitettu vasta vuosikymmenten kuluttua Jeesuksen kuolemasta. Evankelistoilla on kullakin myös omat korostuksensa ja näkemyksensä. Kaikki tämä merkitsee nähdäkseni sitä, että on mahdotonta luoda eksaktia kuvaa Jeesuksen todellisista, alkuperäisistä sanoista. Mutta jos emme pysty konstruoimaan tällaista ”Alkuevankeliumia”, niin onko meillä liioin syytä hylätä mitään niiden kirjojen sisällöstä, mitä Raamatussa nyt on? Paljon on niitä kristillisen kirkon varhaisaikoina syntyneitä kirjoituksia, joita ei Raamattuun ole otettu, ja monien kirjojen mukaanottamisesta keskusteltiin pitkään kristillisen kirkon ensimmäisinä vuosisatoina. Kirjakokoelmana Raamattu edustaa sitä, minkä seurakunta on uskonelämässään kokenut todeksi jo paljon yli vuosituhannen ajan. Lev Tolstoi esitti 1800-luvulla ja 1900-luvun alussa oman, varsin erikoislaatuisen tulkintansa kristinuskosta ja suhtautui perinteisiin kirkkokuntiin hyvin kielteisesti. Hän sai paljon kannattajia ja ihailijoita, mutta tunnettu suomalainen filosofi Georg Henrik von Wright huomauttaa – en tässä kylläkään lainaa von Wrightiä sanatarkasti – Tolstoin edellyttävän, että kaikki häntä itseään edeltäneet teologit olivat olleet joko huijareita tai typeryksiä. Onko meillä oikeutta valikoida ja hyväksyä evankeliumien opetuksista vain se, mikä meitä itseämme miellyttää? Jahve, joka ilmestyi Moosekselle Siinain vuorella, oli toisenlainen kuin kaikki ne jumalat, jotka maailma oli aikaisemmin tuntenut. Ero oli siinä, että nuo aikaisemmat jumalat oli voitu tuoda maan päälle ja heidät oli saatu noudattamaan ihmisen tahtoa. Jahve oli näkymätön Jumala, josta ei voitu tehdä kuvaa, ja hän antoi lain, jota ihmisen tuli noudattaa. Ihminen ei voinut vaikuttaa hänen tahtoonsa. (Näin esittää suomalainen psykoanalyytikko Mikael Enckell.)

Toinen tapa yrittää ratkaista puheena oleva ongelma on teoria, jonka mukaan Jeesuksen ja Paavalin opit pelastuksen perustasta todella

poikkesivat olennaisesti toisistaan ja Jeesus todellakin opetti ihmisen pelastumisen määräytyvän ihmisen omien tekojen nojalla. Tällainen käsitys oli kuuluisalla suomalaisella sosiologilla ja uskontokriitikolla Edvard Westermarckilla. Teoksessaan ”Kristinusko ja moraali” hän asettuu oman käsityksensä mukaan Jeesuksen kannalle pitäen moraalittomana oppia, jonka mukaan ihminen pelastuu Jumalan armosta.

Mutta koetaanpa tarkastella asioita kiihkottomasti ja laajemmissa yhteyksissä.

Matteus 24 ja 25 kertovat siitä, mitä Jeesus ennen kärsimystään ja kuolemaansa puhui opetuslapsilleen viimeisistä tapahtumista. Olisikohan ajateltavissa, että hän halusi lujittaa opetuslasten mieliä odotettavissa olevien kovien aikojen varalle ja korostaa näille uskollisuuden merkitystä? Sanottujen Matteuksen evankeliumin lukujen antama melkoisen synkkä kuva lopun ajoista jatkaa yleisen sävynsä ja kielikuviansakin puolesta Vanhan testamentin profeettojen ja vielä Johannes Kastajan edustamaa Jumalan tuomion julistusta. Paavalin kirjoituksissa tästä aiheesta on pikemminkin valoisa sävy.

Teologiassa esiintyy sellainen käsite kuin *ortotominen applikaatio*. Tarkoittaa sitä, että saarnassa otetaan huomioon se, kenelle puhe suunnataan. Silloin saarna, joka kohdistuu heräämättömille, synnin vallassa oleville ihmisille, on toisenlainen kuin saarna, joka kohdistuu niille, jotka jo uskovat Jeesukseen. Opetuslapset olivat Jeesuksen lähimpiä tovereita, mutta kristittyjä he eivät tässä vaiheessa vielä olleet. Jumalan Pyhän Hengen he saivat vasta helluntaina, ja oli monia Jeesuksen opetuksia, jotka he ymmärsivät oikein vasta silloin. Jeesuksen eläessä maan päällä he tämän tästä käsittivät hänen puheensa ja käyttäytymisensä väärin, eivätkä evankeliumit, jotka

suurelta osin perustuvat heidän omiin kertomuksiinsa, anna heistä joka suhteessa kovin edullista kuvaa. Voitaisiinko siis ajatella, että Jeesus tässä saarnasi lakia, niin kuin sitä saarnataan ihmisille, jotka eivät ole tajunneet miten vakava asia Jumalan tuomio on? Onko kristityn vain vapistava näitä vertauksia lukiessaan ja pelättävä joutuvansa Jumalan hylkäämäksi?

Jakeet 1–13.

Jeesus puhuu tässä vertauksessa häistä. Juutalaisessa kulttuurissa ja yhteisössä häät olivat suuri juhla, ja ovat nykyäänkin. Jeesuksen aikoihin edellytettiin yleensä nuoren juutalaisen, ainakin miehen, avioituvan jo nuorena. Naimattomiakin ihmisiä toki oli; heihin kuuluivat kaikesta päätellen Johannes Kastaja sekä Jeesus itse.

Poiketakseni hieman aiheesta, niin olen näiden 51 tähän mennessä elämäni vuoden mittaan ollut mukana monissa ja monenlaisissa häissä ja tehnyt erilaisia havaintoja. Kotimainen vanha perinne on osaksi säilynyt, osaksi siitä on luovuttu – ennen vanhaan esimerkiksi morsiuspuku oli usein musta, valkea morsiuspuku on verraten uutta – ja on myös omaksuttu uusia tapoja ja perinteitä, etenkin Yhdysvalloista tänä elokuvataiteen ja TV-filmien aikakautena. Hauskanpito on aina paikallaan, mutta niin on mielestäni häissä tietty arvokkuus ja vakavuuskin. Hääjuhlissa esiintyy monesti asiaankuulumatonta riehakkuutta, puheet ja vitsit sekä muu ohjelma saattavat olla enemmän tai vähemmän pornosti muunneltuja. Asiaton remuaminen häissä ei kylläkään ole uusi ongelma: Härmän häyjen loistoaikana 1800-luvulla kysyttiin häistä kotiin palaavilta vierailta: ”Tapethinko siälä ketään?”

Häissä sentään kaksi ihmistä lähtee vaeltamaan yhdessä matkaansa tässä maailmassa, joka ei ole taivas eikä paratiisi. Myös voimakkaasti

kristillissävyisissä häissä saattaa esiintyä irrottelua pelkän irrottelun vuoksi – pyritään mihin hintaan hyvänsä välttämään turhan hurskastelun sävy.

Jakeet 8-9: Olisiko viisaiden neitojen *pitänyt* antaa tyhmille osa omasta öljystään silläkin uhalla, että heidän omat lamppunsa olisivat ehkä sammuneet? Vai onko parempi välttää tällaista allegorista selitystapaa, jonka mukaan jokaisella vertauksen yksityiskohdallakin on oma erityinen merkityksensä? Mutta laajemmin ottaen: Eräs tunnettu ja ”vanhauskoisissa” piireissä arvostettu pappi lausui lukioaikoinani, että uskovien ”tulee tiivistää rivejään lopun lähestyessä”. Eikö kuitenkin meidän olisi lähdettävä etsimään niitä mustia lampaita? Onko seurakunta jonkinlainen elitistinen klubi, joka pysyttelee omissa oloissaan ja odottelee loppua? Monia tämäntyyppisiä kristillisiä yhteisöjä on ollut ja on nytkin, mutta onko se laitapeliä vai omien leivisköiden (tai oikeastaan talenttien) kaivamista maahan?

Mikä on tuo öljyastia, joka meidän pitäisi ottaa mukaamme? Voisiko ajatella, että se on Jumalan Sana (ja sakramentit), joiden välityksellä meidät täytetään Pyhällä Hengellä? Ehkä myös rukousyhteys Jumalaan? Meillä on itsellämme öljyä hyvin vähän, ja se voi helposti lopahtaa, sillä me lankeamme vähän väliä törkeihin synteihin, ja kun tosipaikka tulee, ihminen on aika peto. Esimerkiksi sota-aikoina varsin tavalliset ja ”kunnolliset” ihmiset saattavat sortua kammottaviin rikoksiin. (Tätä kuvaa havainnollisesti Christopher R. Browningin teos ”Aivan tavallisia rivimiehiä”. Siinä kerrotaan toisesta maailmansodasta – saksalaisista järjestyspoliisimiehistä, joista useimmat eivät olleet natseja eivätkä erityisen vihamielisiä juutalaisia kohtaan. Silti suuri enemmistö kirjan kuvaaman poliisipataljoonan miehistä vastaan hangoittelematta ampui

tuhansia aseettomia ja turvattomia juutalaisia – myös naisia ja lapsia –, kun esimiehet niin käskivät.)

Jae 13. Onko meidän koetettava pysyä valppaina koko ajan, jottemme olisi ”relaamassa” juuri silloin, kun Herra tulee takaisin? Ratkaiseeko sieluntila, jossa olemme juuri lopun hetkellä, koko iankaikkisen osamme? Toisaalta: onko meidän syytä odotella, että tulemme sen verran korkeaan ikään että voimme otaksua oman loppumme – siis kuolemamme – olevan jo lähellä? Eikö olisi parempi muistaa Jumalaa ja lähimmäisiä jo lapsuudesta ja nuoruudesta asti?

Mitkä ovat meidän omat mahdollisuutemme pysyä valpeilla? Viisaat neidot nukkuivat hekin ja heräsivät vasta huudon kuullessa. Voimmeko me oikeastaan tehdä muuta kuin pyytää Jumalaa antamaan meille varastoon öljyä, joka koituu pelastukseksemme? Emme ainakaan voi itse valmistaa öljyä: ei ole taitoa eikä resursseja.

Jakeet 14-30: Palvelijoille uskotut rahat

Talentti on iso määrä metallia. En ole hopeaseppä enkä keskuspankin johtaja, mutta katsoisin että tuo yksi talenttikan, jonka se yksi kaveri sai hoitaakseen, ei ole mikään mitätön asia: 35–40 kiloa hopeaa. Voisikohan tästä päätellä, että meillä jokaisella on jokin *arvokas* panos annettavana maailmaan ja elämään? Jossain vanhassa raamatunkäännöksessä muuten puhuttiin leivisköistä, mutta se on epätarkka käännös, sillä leiviskä oli vanhassa Ruotsin valtakunnassa noin 8,5 kiloa. Nykyään kun sovelletaan metristä painojärjestelmää, tarkoitetaan leiviskällä yleensä 10 kiloa.

Ruotsin kielessä on sana *talang* – se muoto perustuu ranskalaiseen ääntämykseen. Sana tarkoittaa lahjakkuutta. Ja lahjakkuus on asia, jota on kai pohdittu aina ja jonka luonteesta ja olemuksesta tultaneen puhumaan hamaan aikojen loppuun asti. Sen tarkka mittaaminen ja arvioiminen kun on kovin vaikeaa. Moni ihminen on saanut moitteita siitä, ettei hän käytä lahjojaan, vaan ”antaa Jumalalta saatujen leivisköjen mennä hukkaan”. Itse olen elämässäni saanut kärsiä paljon siitä, että minä useimpien ihmisten silmissä vaikutan olennaisesti lahjakkaammalta kuin todellisuudessa olen, ja lisäksi minua on usein pidetty lahjakkaana nimenomaan sellaisilla aloilla, millä en sitä ole.

Lienee hyvä ottaa huomioon, että Jumala ei vaadi keneltäkään enempää kuin sen, mihin asianomainen pystyy. Ehkä vain Luojamme itse tuntee meidän talenttiemme määrän ja luonteen? Onko meidän silloin lupa arvostella toisia ihmisiä laiskuudesta tai saamattomuudesta, tai siitä, että he käyttävät aikaansa ja voimiaan sellaiseen, mille me emme anna suurta arvoa?

Tässä voisi ajatella erilaisia ihmistyypppejä. On visuaalisesti lahjakkaita ihmisiä, kuvataiteilijoita, on muusikkoja ja säveltäjiä, on teoreetikkoja – abstraktisti ajattelevia filosofeja ja matemaatikkoja. On käytännön lääkäreitä ja juristeja. Mutta miten he tulisivat toimeen, ellei kukaan viljेलisi maata, rakentaisi taloja, loisi lunta tai helpottaisi ihmisten oloa ja elämää huumorilla ja mukavalla jutustelulla? Siivoojan tai kokin työ on aivan yhtä arvokasta kuin akateemikon tai pääjohtajan. Luther sanoi, että kaikki ammatit ovat kutsumusammatteja. Myös ihminen, joka ei pysty osallistumaan työelämään, tekee työtä Jumalan kunniaksi ja lähimmäistensä hyväksi persoonallisuudellaan, sillä että hän on sellainen ihminen kuin on. Jokainen ihminen on täysin ainutlaatuinen olento, jonka

Jumala on luonut ihmiseksi joka poikkeaa kaikista muista. Eikä Jumala koskaan tee möhläyksiä missään asiassa.

Toisaalta: Hitler, Stalin, Al Capone ja kumppanit tekivät suuria rikoksia. Mutta ovatko heidän syntinsä ja syyllisyytensä suuremmat kuin meidän, jotka olemme sentään pohjoismaisen hyvinvointivaltion, demokratian ja ennen kaikkea kristillisen seurakunnan kasvatteja? Jos näillä mainituilla gangstereilla oli joissakin suhteissa ehkä hyvin huonot lähtöasemat, niin mitä vaaditaan meiltä, joilla ne ovat olennaisesti paremmat?

Ja sitten tullaankin maailmanhistorian viimeiseen tapahtumaan, jolloin hyvän ja pahan taistelu vihdoinkin ratkeaa lopullisesti ja koittaa

Viimeinen tuomio (jakeet 31-46)

Tämä Raamatun vertaus on askarruttanut ihmismieltä kaikkina aikoina. Eiköhän meistä varsin moni ole joskus ajatellut kauhuissaan, että niin sitä sitten – ja luetaankohan minutkin vuohien laumaan ja passitetaan ikuiseen rangaistukseen? Olenko minä tehnyt tarpeeksi lähimmäisteni hyväksi? Pitäisikö tässä puurtaa lujemmin, jotta pääsisin ikuiseen elämään? Taitaa olla kovat paikat edessä? Huh?

Toisaalta ne kristityt, jotka eivät usko ikuista kadotusta olevan olemassa, ovat esittäneet kriittisiä huomautuksia. Raamatustahan löytyy sellaisiakin kohtia, jotka näyttävät viittaavan siihen, että kaikki lopulta pelastuvat. Tällaisesta opista käytetään kreikkalaista nimitystä *apokatastasis*.

Amerikassa ja muuallakin toimii unitaaris-universalistinen kirkkokunta, joka uskoo kaikkien ihmisten pelastuvan. Se toimii kyllä Suomessakin; tosin sen jäsenmäärä on toistaiseksi jäänyt hyvin pieneksi. Ja täällä Suomessa on jo yli sadan vuoden ajan toiminut vapaakirkollisen liikkeen pääsuuntauksesta eronnut liike, joka käyttää nimitystä *Evankeliset ystävät*. Sen perustaja oli saarnaaja Akseli Skutnabb, ja tämä liike uskoo, että kaikki ihmiset pelastuvat, kunhan ovat jonkin aikaa kärsineet syntiensä edestä, ja että lopulta itse Perkelekin pelastuu. Tätä skutnabbilaisuutta pidetään kumminkin nykyään vähän niin kuin kuolevana liikkeenä, eivät ole saaneet nuorisoa oikein mukaan. Perustivat aikoinaan Mustalaislähetyksen, nykyisen Romano Mission.

On kysytty, missä kulkee se raja, joka tässä vuohi- ja lammasvertauksessa erottaa vuohet ja lampaat toisistaan. Kuinka suuri on se vähimmäismäärä lähimmäisenrakkautta ja rakkauden tekoja, mikä vaaditaan ikuisen elämään pääsyä varten? Miten on mahdollista, että sellainen, joka on tehnyt kärsivien lähimmäistensä hyväksi vain hiukan vähemmän kuin vaaditaan, joutuu kadotukseen? Se, joka on tehnyt vain hiukan enemmän, miksi hän taas pääsee taivaaseen?

Jeesuksen aikana juutalaisessa teologiassa kyllä annettiin lain noudattamiselle ja sen rikkomiselle melkoisen olennainen merkitys ihmisen pelastuksen kannalta. Se pelastui, joka oli noudattanut lakia suuremmassa määrin kuin rikkonut sitä. Kuuluisa lainopettaja Jochanan ben Zakkai itki kuolinvuoteellaan ja sanoi: ”Olen menossa lahjomattoman tuomarin eteen enkä tiedä miten minun käy.”

Silti juutalaisessa perinteessä on aina korostettu myös Jumalan armoa. Tämähän näkyy jo Vanhassa testamentissa. Nykyään monet juutalaiset ajattelevat, että ihminen pelastuu, kun hän noudattaa Jumalan lakia niin hyvin kuin pystyy: yrittää parhaansa. Sen, mikä jää puuttumaan, Jumala antaa armossaan anteeksi. – Mutta juutalaisten uskonnollinen ajattelu ei koskaan ole ollut täysin yhtenäistä, vaan erilaisia mielipiteitä on suvaittu ja suvaitaan. Itse Talmudkin koostuu nimenomaan lukuisista keskusteluista, joissa on pohdittu heprealaisen Raamatun, siis meidän Vanhan testamenttimme, oikeita selitys- ja soveltamistapoja.

Kadotuksen pelko on asia, jota ei voi sivuuttaa olankohautuksella. Siinä on kyse hyvin monista eri seikoista, myös ihmisen omista tunteista ja mielialoista jotka eivät sinänsä määräydy hänen Jumala-suhteestaan käsin. Ihmiselle, joka pelkää joutuvansa ikuiseen kadotukseen, luetaan monesti jokin raamatunlause tyyliin ”ei ole mitään kadotustuomiota niille, jotka Kristuksessa Jeesuksessa ovat”. Siitä ei kuitenkaan aina ole paljon apua, ellei asiasta keskustella tällaisen ihmisen kanssa kokonaisvaltaisesti ja oteta huomioon hänen tunne-elämänsä ja elämäntilannettaan kokonaisuutena. Hän on ehkä lapsuudessaan kokenut sellaista, mikä on saanut hänet tuntemaan itsensä hylätyksi – tämän mainitsen vain yhtenä mahdollisuutena. Ihmisen hengellinen elämä ja hänen muu tunne- ja kokemusmaailmansa vaikuttavat toisiinsa, ja Jeesus auttoi ihmisiä paitsi hengellisellä myös ruumiillisen ja sielullisen terveyden tasolla – voisi sanoa lääketieteellisellä tasolla. Niinpä myös lääkärit ja psykoterapeutit ovat hänen työnsä jatkajia.

Ikuisesta autuudesta ja kadotuksesta puheen ollen: Puolassa eli 1700-luvulla arvostettu hasidilainen lainopettaja rabbi Eleasar. Hasidilaiset olivat juutalaisessa yhteisössä vähän samantapaista joukkoa kuin Ukko-

Paavo ja muut heränneet meillä Suomen kirkossa. He vastustivat kaavamaisuutta uskonelämässä ja korostivat luottamusta Jumalan armoon. Israelissa on nykyäänkin hasidilaisia, ja hasidimiehillä on oma ”körttipukunsa”: polvipituinen musta takki, valkea paita ja huopahattu. Naisilla on samoin hyvin konservatiivinen pukeutumistyyli. Huomasin kerran erästä valokuvasta, että siinä hasidilaismiehillä oli tarkalleen samanlainen harmaa huopahattu kuin minulla, ja tulin tästä mahdottoman ylpeäksi.

No, kerrotaan, että rabbi Eleasar kuuli eräänä päivänä ylhäältä äänen, joka sanoi hänelle:

”Sinä olet menettänyt osuutesi iankaikkiseen elämään.”

Eleasar vastasi:

”Hyvä! Palkkaa ei enää ole. Nyt voin alkaa todella palvella Sinua, Herra.”

Viimeistä tuomiota koskeva vertaus, jota tässä käsittelemme, on syvällinen opetus, joka on syytä ottaa varteen. Mutta sitä, mihin ihmisen pelastuminen iankaikkiseen elämään perustuu, ei voida päätellä pelkästään tämän vertauksen pohjalta. Raamattua on aina ajateltava kokonaisuutena. On myös otettava huomioon, että kaikki tärkeimmät asiat ovat Raamatussa esillä useammassa kuin yhdessä kohdassa.

Ja Raamatun, nimenomaan Uuden testamentin, antama kokonaiskuva ihmisen pelastuksen perustasta on itse asiassa varsin selkeä. Paavalihan esittää johdonmukaisesti, että ihminen pelastuu Jumalan armosta eikä

omien hyvien tekojensa nojalla. Mutta myös Jeesus lausui lukuisille ihmisille: ”Uskosi on sinut pelastanut, mene rauhaan.” Tällöin oli säännöllisesti kyseessä syntinen ihminen, ei suinkaan sellainen, jota olisi voitu pitää synnittömänä. Jeesuksen näkemykset lienevät monessa asiassa olleet oikeastaan suhteellisen lähellä farisealaisten mielipiteitä, mutta suuri ero oli siinä, että hän oli ihmisen syntisyyden suhteen olennaisesti pessimistisempi kuin fariseukset. Näiden mielestä oli ainakin teoriassa mahdollista, että ihminen noudattaisi aina Jumalan tahtoa tekemättä koskaan syntiä. Jeesus taas näki ihmisten synnit, niidenkin, jotka eivät itse niitä nähneet. Mutta hän armahti jokaisen, joka häneltä armoa pyysi. Usko, jonka hän näissä ihmisissä näki, oli nimenomaan pelastavaa uskoa. Se ei ollut vuoria siirtävää uskoa – tämä on toinen asia ja käsite –, vaan heikon, pelokkaan, epävarman ja avuttoman ihmisen uskoa. ”Minä uskon, auta minun epäuskoani.” Siinä ei liioin ollut kysymys jonkin monimutkaisen oppijärjestelmän älyllisestä tai tiedollisesta totena pitämisestä. Pelastava usko oli sitä, että ihminen huomasi tehneensä syntiä Jumalaa ja lähimmäistään vastaan, ja totesi ettei hän voinut itseään auttaa. Silloin hän turvautui Jeesukseen, joka oli ainoa, joka voi häntä auttaa. Eikä Jeesus koskaan hylännyt eikä hylkää sitä, joka häneen turvautuu. Sen sai kokea rosvo, joka Golgatan ristillä sanoi: ”Muista minua, Jeesus, kun tulet valtakuntaasi.”

Viimeistä tuomiota koskeva vertaus, joka on Matteuksen evankeliumin 25. luvun lopussa, kuvaa havainnollisin esimerkein, miten käyttäytyy Jeesukseen uskova ihminen ja miten se, joka ei häneen usko eikä lähimmäistensä kärsimyksistä välitä. Ja jos ajatellaan hyvien töiden palkkaa, niin viittaisin vanhoihin kirkkoisiin, jotka totesivat, että ihminen ei pysty omin voimin eikä omasta tahdostaan tekemään mitään hyvää. Mutta kun Jumala armossaan antaa hänelle elävän uskon ja täyttää hänet Pyhällä Hengellä, hän pystyy myös hyviin töihin ja tekee niitä. Armoa on

sitten loppujen lopuksi sekin, että Jumala palkitsee hyvät työt ikään kuin ne olisivat ihmisen omia. Todellisuudessa ne ovat Pyhän Hengen töitä.

Iankaikkinen elämä kuuluu iankaikkisuuteen. Me elämme nyt ajassa, emme tiedä ikuisesta elämästä läheskään kaikkea. Jumalan tuomio on tosiasia, mutta niin on hänen armonsakin. Raamatussa ei kuvata kadotusta yksityiskohtaisesti, ja se, mitä siitä sanotaan, on vertausta, joka on annettu meille varoitukseksi ja kehotukseksi. Jos huolettomina väitetään, ettei kadotusta ole ja että kaikki pelastuvat, ei raja Raamatun ylitulkintaan ole selvä. Tuskinpa kukaan todella kriittisesti ajatteleva teologi voi kaikkien ihmisten pelastumisesta valalle mennä. Jos taas on olemassa pieninkin mahdollisuus, että ihminen kuoltuaan saattaa joutua ikuiseen kadotukseen, on hieman vastuutonta, ellei ihmisiä varoiteta tästä vaarasta ja suositella heille niitä ohjeita, joita Raamatussa annetaan sen välttämiseksi.

Toisaalta mennään nähdäkseni arveluttavan pitkälle, jos tavan takaa pidetään tulikivenkatkuisia saarnoja helvetin kauhuista. Niillä syöstään muutenkin syyllisyyden tunteista ja ahdistuksesta kärsiviä ihmisiä aina vain lohduttomampaan epätoivoon. Tällaiset julistajat eivät ota riittävästi huomioon sitä tosiasiaa, että Jumalan Poika on sovittanut kaikkien ihmisten synnit ja että hän on kadotuksen ja kuoleman voittaja. Raamatusta opimme niin ikään, että Jumala on kaikkivaltias ja armollinen ja pystyy kyllä pelastamaan suurimmankin syntisen. Olen taipuvainen samaan mielipiteeseen kuin edesmennyt paavi Johannes Paavali II. Hän sanoi suunnilleen näin: ”Kadotus on olemassa, mutta en tiedä, kuka sitten aikanaan on kadotuksessa. Enkä tiedä, onko siellä ylipäänsä ketään.”